ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER
της 6ης Απριλίου 2006 [1]

I — Εισαγωγή

1. Το Verwaltungsgericht Darmstadt ζητεί από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει το άρθρο 64 της Ευρωμεσογειακής Συμφωνίας περί συνδέσεως μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών της, αφενός, και της Δημοκρατίας της Τυνησίας, αφετέρου [2].

2. Υφίστανται αμφιβολίες ως προς την επίπτωση της ανωτέρω συμφωνίας επί της συντμήσεως της διαρκείας ισχύος της αδείας διαμονής και ως προς την επακόλουθη διαταχθείσα απέλαση Τυνησίου πολίτη, κατόχου αδείας εργασίας αορίστου χρόνου.

3. Καίτοι το Δικαστήριο αποφάνθηκε ήδη επί συμφωνιών που συνήψε η Κοινότητα με τρίτα κράτη [3], δεν το έπραξε ακόμα όσον αφορά τη συναφθείσα με την Τυνησία συμφωνία. Είναι η πρώτη φορά που το Δικαστήριο καλείται να εξετάσει Ευρωμεσογειακή Συνθήκη [4].

4. Πάντως, υφίσταται ένα προηγούμενο: η απόφαση της 2ας Μαρτίου 1999 στην

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 17 Ιουλίου 1995 (ΕΕ 1998, L 97, σ. 2) και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα με την απόφαση 98/238/ΕΚ, ΕΚΑΧ, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 26ης Ιανουαρίου 1998 (ΕΕ L 97, σ. 1).

3 — Επί παραδείγματι, με τις αποφάσεις της 15ης Ιανουαρίου 1998, C-113/97, Babahenini (Συλλογή 1998, σ. I-183), ως προς τη συμφωνία συνεργασίας με την Αλγερία, της 11ης Νοεμβρίου 1999, C-179/98, Mesbah (Συλλογή 1999, σ. I-7955), και της 20ής Μαρτίου 2001, C-33/99, Fahmi και Esmoris Cerdeiro-Pinedo Amado (Συλλογή 2001, σ. I-2415), ως προς τη συμφωνία συνεργασίας με το Μαρόκο, της 29ης Ιανουαρίου 2002, C-162/00, Pokrzeptowicz-Meyer (Συλλογή 2002, σ. I-1049), ως προς τη συμφωνία συνδέσεως με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, ή, εσχάτως, της 12ης Απριλίου 2005, C-265/03, Simutenkov (Συλλογή 2005, σ. I-2579), ως προς τη συμφωνία εταιρικής σχέσεως και συνεργασίας με τη Ρωσική Ομοσπονδία· βλ. επίσης τις αποφάσεις της 2ας Ιουνίου 2005, C-136/03, Dörr και Ünal (Συλλογή 2005, σ. I-4759) και της 7ης Ιουλίου 2005, C-383/03, Dogan (Συλλογή 2005, σ. I-6237), και C-373/03, Aydinli (Συλλογή 2005, σ. I-6181), ως προς τη συμφωνία συνδέσεως με την Τουρκία. Η απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1987, 12/86, Demirel (Συλλογή 1987, σ. 3719, σκέψη 9), επιβεβαίωσε κατηγορηματικώς την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να επιλαμβάνεται διατάξεως της φύσεως αυτής.

4 — Κατά τον χρόνο υποβολής των ανά χείρας προτάσεων, εκκρεμούσε η υπόθεση C-336/05, Echouikh, σχετικά με τα άρθρα 64 και 65 της Ευρωμεσογειακής Συμφωνίας με το Βασίλειο του Μαρόκου, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 26 Φεβρουαρίου 1996 (ΕΕ 2000, L 70, σ. 2) και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα με την απόφαση 2000/204/ΕΚ, ΕΚΑΧ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 24ης Ιανουαρίου 2000 (ΕΕ L 70, σ. 1). Εκκρεμεί επίσης η υπόθεση C-4/05, Güzeli, στα πλαίσια της οποίας οι γερμανικές αρχές αρνήθηκαν να παρατείνουν τη θεώρηση διαμονής Τούρκου εργαζομένου ο οποίος είχε λάβει άδεια εργασίας αορίστου χρόνου, υπόθεση αντικείμενο της οποίας είναι η εξέταση της συναφθείσας με την Τουρκία συμφωνίας.

υπόθεση El-Yassini [5], στα πλαίσια της οποίας διευκρινίστηκε το περιεχόμενο του άρθρου 40 της συμφωνίας που συνήφθη με το Μαρόκο το 1976 [6], περιεχόμενο ανάλογο προς εκείνο της διατάξεως στην οποία αναφέρονται τα υποβληθέντα εν προκειμένω ερωτήματα. Πάντως, η εφαρμογή του προηγουμένου αυτού ήταν γενεσιουργός ορισμένων επιφυλάξεων εκ μέρους του αιτούντος δικαιοδοτικού οργάνου, προκαλώντας και ορισμένες διχογνωμίες στα πλαίσια της δίκης.

6. Οι συμφωνίες συνδέσεως ικανοποιούν τέσσερις βασικούς στόχους: προετοιμασία προσχωρήσεως στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προσφορά εναλλακτικής λύσεως έναντι της προσχωρήσεως, καθορισμός μέσων συνεργασίας προς ενίσχυση της αναπτύξεως και ενθάρρυνση της διαπεριφερειακής βοηθείας [8]. Μεταξύ των σκοπούντων στην εν λόγω διεθνή βοήθεια συμφωνιών καταλέγονται και οι συναφθείσες κατά τη δεκαετία του 1970 με τις παράκτιες της Μεσογείου αφρικανικές χώρες: το Μαρόκο [9], την Αλγερία [10] και την Τυνησία.

II — Το νομικό πλαίσιο

Α — *Η Ευρωμεσογειακή Συμφωνία με την Τυνησία*

1. Τα προηγηθέντα

5. Αφ' ής στιγμής άρχισε να δραστηριοποιείται, η Κοινότητα περιεβλήθη νομικό μανδύα προκειμένου να συνάπτει συμφωνίες με άλλα υποκείμενα διεθνούς δικαίου. Το άρθρο 310 ΕΚ τής αναγνωρίζει την αρμοδιότητα να «συνάπτει με ένα ή περισσότερα κράτη ή με διεθνείς οργανισμούς συμφωνίες που συνιστούν σύνδεση, η οποία συνεπάγεται αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις, κοινές δράσεις και ειδικές διαδικασίες» [7].

7. Η Συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Τυνησίας υπογράφηκε στις 25 Απριλίου 1976 [11]. Σύμφωνα με το άρθρο 39 αυτής, «κάθε κράτος μέλος παρέχει στους εργαζομένους τυνησιακής υπηκοότητας, οι οποίοι απασχολούνται στην Επικράτειά του, καθεστώς χαρακτηριζόμενο από την απουσία κάθε διακρίσεως βασιζόμενης στην ιθαγένεια σε σχέση με τους ιδίους του υπηκόους, όσον αφορά τους όρους εργασίας και αμοιβής».

5 — Υπόθεση C-416/96 (Συλλογή 1999, σ. I-1209).

6 — Συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και του Βασιλείου του Μαρόκου, η οποία υπογράφηκε στο Rabat στις 27 Απριλίου 1976 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2211/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/010, σ. 130).

7 — Το άρθρο 310 ΕΚ είναι απόρροια του άρθρου 238 της Συνθήκης ΕΚ, το οποίο με τη σειρά του είναι απόρροια του άρθρου 14 της Συμβάσεως σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα.

8 — Βλ. Hanf, D. και Dengler, P., «Accords d'association», *Commentaire Mégret, Le droit de la CE et de l'Union européenne*, τόμος XII *(Relations extérieures)*, Βρυξέλλες, 2004.

9 — Προαναφερθείσα στην υποσημείωση 6.

10 — Συμφωνία Συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας, η οποία υπογράφηκε στο Αλγέρι στις 26 Απριλίου 1976 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2210/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/010, σ. 1).

11 — Η συμφωνία εγκρίθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2212/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/011, σ. 3). Αυθημερόν, συνήφθη και έτερη συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα και της Δημοκρατίας της Τυνησίας (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/011, σ. 121).

2. Η Ευρωμεσογειακή Συμφωνία της 17ης Ιουλίου 1995

8. Το 1995 συγκλήθηκε στη Βαρκελώνη συνδιάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών των Χωρών της Μεσογείου προκειμένου να προαχθεί η ειρήνη, η ασφάλεια και η δικαιοσύνη στην περιοχή.

9. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της συνδιασκέψεως, η Κοινότητα αντικατέστησε τις παλαιές συμφωνίες διά της υπογραφής νέων [12]. Όλες οι ανωτέρω συμφωνίες έχουν ανάλογη δομή και περιεχόμενο [13].

10. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η Ευρωμεσογειακή Συμφωνία με την Τυνησία, η οποία αντικατέστησε, από τη θέση της σε ισχύ, εκείνη του 1976 [14].

11. Το άρθρο 1 της Συμφωνίας εξαγγέλλει τους στόχους της: να παράσχει κατάλληλο πλαίσιο για τον πολιτικό διάλογο των μερών, να απελευθερώσει προοδευτικώς τις συναλλαγές αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίων, να αναπτύξει τις συναλλαγές και να εξασφαλίσει ισόρροπες οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των μερών, ιδίως μέσω του διαλόγου και της συνεργασίας, να ενθαρρύνει την ολοκλήρωση του Μαγκρέμπ και να προωθήσει τη συνεργασία στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και χρηματοδοτικό τομέα.

12. Το άρθρο 64, παράγραφος 1, το οποίο περιλαμβάνεται στον τίτλο VI («Κοινωνική και πολιτιστική συνεργασία»), κεφάλαιο I («Διατάξεις για τους εργαζομένους»), ορίζει ότι «κάθε κράτος μέλος παρέχει στους εργαζομένους τυνησιακής υπηκοότητας, οι οποίοι απασχολούνται στην Επικράτειά του, καθεστώς που χαρακτηρίζεται από την απουσία κάθε διακρίσεως βασιζόμενης στην ιθαγένεια σε σχέση με τους δικούς του υπηκόους, όσον αφορά τους όρους εργασίας, αμοιβής και απολύσεως» [15].

13. Ο κανόνας αυτός πρέπει να εκληφθεί υπό το φως της «κοινής δηλώσεως», η οποία προσαρτάται στην τελική πράξη της συμφωνίας, σύμφωνα με την οποία είναι αδύνατη η επίκληση του άρθρου 64, παράγραφος 1, «σχετικά με την απουσία διακρίσεων σε περίπτωση απολύσεως, για να επιτευχθεί ανανέωση της αδείας διαμονής. Η έκδοση, η ανανέωση ή η άρνηση εκδόσεως αδείας

12 — Βλ., πέραν της συμφωνίας με την Τυνησία, στην οποία ήδη αναφέρθηκα, τις πρόσφατες συμφωνίες με το Μαρόκο (ΕΕ 2000, L 70, σ. 2), την Παλαιστινιακή Αρχή (ΕΕ 1997, L 187, σ. 3), το Κράτος του Ισραήλ (ΕΕ 2000, L 147, σ. 3), το Χασεμιτικό Βασίλειο της Ιορδανίας (ΕΕ 2002, L 129, σ. 3), την Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου (ΕΕ 2004, L 304, σ. 39), τη Δημοκρατία της Αλγερίας (το ηλεκτρονικό κείμενο της οποίας διατίθεται στο Διαδίκτυο στην ιστοσελίδα http://www.deldza.cec.eu.int/fr/ue_algerie/accord_association.htm) και τη Δημοκρατία του Λιβάνου (το ηλεκτρονικό κείμενο της οποίας διατίθεται στο Διαδίκτυο στην ιστοσελίδα http://www.dellbn.cec.eu.int/french/text.htm).

13 — Βλ. Flaesch-Mougin, C., «Differentiation and association within the Pan-Euro-Mediterranean Area», *The EU's enlargement and Mediterranean strategies: A Comparative Analysis*, M. Maresceau και E. Lannon (επιμέλεια), Basingstoke-Νέα Υόρκη, 2001, σ. 85 επ., και Debard, T., «La conclusion d'accords d'association de 2e génération», *Le partenariat euro-méditerranéen — Le processus de Barcelona: Nouvelles perspectives*, Bruylant, Βρυξέλλες, 2003, σ. 161 επ.

14 — Άρθρο 96, παράγραφος 2, της Συμφωνίας.

15 — Κατά το άρθρο 66 της Συμφωνίας, οι διατάξεις του συγκεκριμένου κεφαλαίου δεν εφαρμόζονται «στους υπηκόους ενός των μερών που διαμένουν ή εργάζονται παράνομα στο έδαφος της χώρας υποδοχής». Το εν λόγω κριτήριο νομιμότητας περιλαμβάνεται επίσης σε άλλες συμφωνίες συνδέσεως, όπως επί παραδείγματι στις συμφωνίες με το Μαρόκο (άρθρα 64 και 66) ή με το Ισραήλ (άρθρο 64) που προαναφέρθηκαν.

διαμονής διέπεται από τη νομοθεσία και μόνον του εκάστοτε κράτους μέλους, καθώς και από τις διμερείς συμφωνίες και συμβάσεις [...]».

14. Οι ανακύπτουσες στο πλαίσιο της συμφωνίας διαφορές εξετάζονται εντός του Συμβουλίου Συνδέσεως, οργάνου ίσης εκπροσωπήσεως διαθέτοντος εξουσία λήψεως αποφάσεων [16], το οποίο επικουρείται από την επιτροπή συνδέσεως, η οποία απολαύει επίσης εξουσίας λήψεως αποφάσεων [17], μολονότι, εξ όσων γνωρίζω, δεν ρυθμίζουν πτυχές αφορώσες την εργασία Τυνησίων εντός της Κοινότητας [18], σε αντίθεση προς ό,τι έλαβε χώρα στα πλαίσια του Συμβουλίου Συνδέσεως με την Τουρκία [19].

Β — *Η γερμανική κανονιστική ρύθμιση*

1. Η άδεια διαμονής

15. Ο Ausländergesetz (νόμος περί της εισόδου και διαμονής των αλλοδαπών στην Ομοσπονδιακή Επικράτεια, στο εξής: AuslG) [20] παρέχει τη δυνατότητα της οικογενειακής επανενώσεως ενός αλλοδαπού με τον Γερμανό σύζυγό του διά της εκδόσεως αδείας διαμονής εντός της χώρας, η οποία χορηγείται αρχικώς για μία τριετία, εκτός και αν χορηγείται για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα [21], με δυνατότητα ανανεώσεως για περιορισμένα χρονικά διαστήματα [22].

16. Πάντως, ο αλλοδαπός σύζυγος απολαύει αυτοτελούς δικαιώματος διαμονής σε περίπτωση κατά την οποία η ένωση διαρκεί στη Γερμανία τουλάχιστον επί διετία [23].

17. Η διάρκεια ισχύος της αδείας μπορεί να συντμηθεί αναδρομικώς εφόσον δεν ικανοποιείται πλέον η μία από τις βασικές προϋποθέσεις χορηγήσεώς της, παρατάσεως ή καθορισμού του χρόνου ισχύος της [24].

2. Η άδεια εργασίας

18. Το θεμέλιο για τη χορήγηση θεωρήσεως εργασίας στον μη Γερμανό σύζυγο απαντά

16 — Άρθρα 79 και 80 της Συμφωνίας.

17 — Άρθρα 81 έως 83 της Συμφωνίας.

18 — Το Συμβούλιο Συνδέσεως εξέδωσε τις ακόλουθες αποφάσεις: 1/98, της 14ης Ιουλίου 1998, για τη θέσπιση του εσωτερικού κανονισμού του καθώς και εκείνου της επιτροπής (ΕΕ L 300, σ. 20), 1/1999, της 25ης Οκτωβρίου 1999, σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων όσων αφορά τα μεταποιημένα γεωργικά προϊόντα που προβλέπονται στο άρθρο 10 της Συμφωνίας (ΕΕ L 298, σ. 16), 1/2003, της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, για τη σύσταση υποεπιτροπών της επιτροπής συνδέσεως (ΕΕ L 311, σ. 14), και 1/2005, της 14ης Ιουλίου 2005, περί παρεκκλίσεως από τις διατάξεις που αφορούν τον ορισμό της εννοίας «καταγόμενα προϊόντα ή προϊόντα καταγωγής» και τις μεθόδους διοικητικής συνεργασίας της Συμφωνίας (ΕΕ L 190, σ. 3).

19 — Απόφαση 1/80 του εν λόγω Συμβουλίου Συνδέσεως, της 19ης Σεπτεμβρίου 1980, σχετικά με την ανάπτυξη της Συνδέσεως μεταξύ Ευρωπαϊκής Κοινότητας και Τουρκίας, η οποία έδωσε λαβή για πλούσια νομολογία. Το κείμενό της, το οποίο δεν δημοσιεύθηκε επισήμως, απαντά στην έκδοση του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων *Συμφωνία Συνδέσεως και πρωτόκολλα ΕΟΚ-Τουρκίας και λοιπά βασικά κείμενα*, Βρυξέλλες 1992, σ. 327 επ.

20 — Gesetz über die Einreise und den Aufenthalt von Ausländern im Bundesgebiet, BGBl. 1990 I, σ. 1354.

21 — Άρθρο 25 σε συνδυασμό με το άρθρο 24 του AuslG.

22 — Άρθρο 23 του AuslG.

23 — Άρθρο 19, παράγραφος 1, υπό 1, του AuslG.

24 — Άρθρο 12, παράγραφος 2, του AuslG.

στο τρίτο βιβλίο του Sozialgesetzbuch (κώδικα περί κοινωνικής ασφαλίσεως, στο εξής: SGB III) [25], καθώς και στον Arbeitsgenehmigungsverordnung (κανονισμό περί της παροχής αδειών εργασίας στους αλλοδαπούς, στο εξής: ArGV) [26].

19. Σύμφωνα με τον SGB III, προκειμένου να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα, οι αλλοδαποί προαπαιτείται να διαθέτουν άδεια εξαρτώμενη από την κατοχή τίτλου διαμονής [27].

20. Κατά τον ArGV, η διάρκεια ισχύος της αδείας εργασίας μπορεί να συντμηθεί για ειδικούς λόγους [28], το δε συγκεκριμένο δικαίωμα απόλλυται σε περίπτωση απωλείας και του δικαιώματος διαμονής [29], πράγμα που καταδεικνύει ότι στη γερμανική έννομη τάξη το πρώτο εξαρτάται πάντοτε από το δεύτερο [30].

21. Επί πλέον, η γερμανική νομολογία δέχεται ότι η σύμβαση εργασίας συνάπτεται για ορισμένο χρόνο μόνον εφόσον υφίσταται αντικειμενικός λόγος δικαιολογών τον περιορισμό [31].

III — Τα πραγματικά περιστατικά, η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

22. Ο M. Gattoussi ενυμφεύθη Γερμανίδα υπήκοο στις 30 Αυγούστου 2002 στην Τυνησία, χώρα καταγωγής του.

23. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2002 εισήλθε στη χώρα της συζύγου του κατόπιν θεωρήσεως που του χορηγήθηκε για λόγους οικογενειακής επανενώσεως με ισχύ μέχρι τις 20 Δεκεμβρίου 2002, μολονότι, λίγο μετά την άφιξή του, ο Δήμαρχος του Darmstadt του χορήγησε άδεια διαμονής η οποία έληγε στις 23 Σεπτεμβρίου 2005.

24. Ο M. Gattoussi έλαβε στις 22 Οκτωβρίου 2002 από τον Arbeitsamt (οργανισμό απασχολήσεως) του Δήμου άδεια εργασίας απεριορίστου χρόνου και υπέγραψε στις 11 Μαρτίου 2003 σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου με την TNT Express GMBH, η οποία έληξε, κατόπιν παρατάσεως, στις 31 Μαρτίου 2005.

25. Με απόφαση της 23ης Ιουνίου 2004 ο Δήμαρχος του Darmstadt μείωσε τη διάρκεια ισχύος της αδείας διαμονής του M. Gattoussi περιορίζοντάς την μέχρι την ημερομηνία επιδόσεως της συγκεκριμένης διοικητικής πράξεως, διατάσσοντας τον ενδιαφερόμενο να εγκαταλείψει τη Γερμανία εντός τριών μηνών από της υπογραφής της αποφάσεως. Από απόψεως πραγματικών περιστατικών, υπογραμμιζόταν ότι η σύζυγος είχε δηλώσει

25 — Τρίτο βιβλίο (III) — Ενίσχυση στην απασχόληση, της 24ης Μαρτίου 1997, BGBl. 1997 I, σ. 594, όπως τροποποιήθηκε ακολούθως και ίσχυε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2004.

26 — Verordnung über die Arbeitsgenehmigung für ausländische Arbeitsnehmer της 17ης Σεπτεμβρίου 1998, BGBl. 1998 I, σ. 2899.

27 — Άρθρο 284 του SGB III.

28 — Άρθρο 4 του ArGV.

29 — Άρθρο 28, παράγραφος 1, του ArGV.

30 — Η Γερμανική Κυβέρνηση υπογραμμίζει το χαρακτηριστικό αυτό γνώρισμα με τις παρατηρήσεις της.

31 — Όπως βεβαιώνει ο γενικός εισαγγελέας Jacobs με τις προτάσεις του επί των υποθέσεων που κατέληξαν στην έκδοση των αποφάσεων της 20ής Οκτωβρίου 1993, C-272/92, Spotti (Συλλογή 1993, σ. I-5185), και της 29ης Ιανουαρίου 2002, C-162/00, Pokrzeptowicz-Meyer (Συλλογή 2002, σ. I-1049).

στο μητρώο πληθυσμού ότι τελούσαν σε διάσταση από 1ης Απριλίου 2004. Από νομικής απόψεως, αναφερόταν ότι, οσάκις η έγγαμη συμβίωση διακόπτεται, ο ex post περιορισμός καλύπτεται από το άρθρο 12 του AuslG, δεδομένου ότι ο ενδιαφερόμενος δεν διαθέτει αυτοτελές δικαίωμα διαμονής δυνάμει του άρθρου 19 του AuslG.

26. Το Regierungspräsidium Darmstadt απέρριψε στις 17 Σεπτεμβρίου 2004 ένσταση κατά της εν λόγω αποφάσεως.

27. Κατόπιν αυτού, ασκήθηκε προσφυγή ενώπιον του Verwaltungsgericht Darmstadt, το οποίο ανέστειλε τη διαδικασία προκειμένου να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Παράγει το άρθρο 64 της Ευρωμεσογειακής Συμφωνίας [...] αποτελέσματα επί του δικαιώματος διαμονής;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2) Μπορεί από την απαγόρευση δυσμενών διακρίσεων του άρθρου 64 της Ευρωμεσογειακής Συμφωνίας [...] να συναχθεί ότι αποκλείεται η επιβολή χρονικών περιορισμών στο δικαίωμα παραμονής, αν Τυνήσιος υπήκοος με άδεια εργασίας αορίστου χρόνου κατέχει πράγματι θέση εργασίας και έχει, κατά την έκδοση της αποφάσεως κατά τις διατάξεις περί αλλοδαπών, δικαίωμα διαμονής ορισμένου χρόνου;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα:

3) Είναι δυνατόν η θέση του ενδιαφερομένου ως προς το δικαίωμα διαμονής, η οποία απορρέει από την απαγόρευση δυσμενών διακρίσεων του άρθρου 64 της Ευρωμεσογειακής Συμφωνίας, να καθορισθεί με γνώμονα χρονικό σημείο μεταγενέστερο της εκδόσεως της πράξεως που εισάγει, κατά τη νομοθεσία περί αλλοδαπών, χρονικό περιορισμό;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο τρίτο ερώτημα:

4) Πρέπει, προς εξειδίκευση της επιφυλάξεως που αφορά την προστασία θεμιτού συμφέροντος του κράτους, να λαμβάνονται υπόψη οι γενικές αρχές που έχουν διαμορφωθεί στο πλαίσιο του άρθρου 39, παράγραφος 3, ΕΚ;»

IV — Η ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία

28. Ο M. Gattoussi, η Γερμανική και η Ελληνική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις εντός της

προβλεπόμενης στο άρθρο 23 του Οργανισμού του Δικαστηρίου προθεσμίας.

29. Κατά τη συζήτηση ακροατηρίου της 9ης Μαρτίου 2006 παρέστησαν οι εκπρόσωποι όσων είχαν συμμετάσχει στην έγγραφη φάση της διαδικασίας.

V — Η εξέταση των προδικαστικών ερωτημάτων

30. Στα υποβληθέντα από το Verwaltungsgericht Darmstadt προδικαστικά ερωτήματα επιβάλλεται να δοθεί κοινή απάντηση εφόσον σκοπούν στο σύνολό τους να προσδιοριστεί αν συντρέχει λόγος εφαρμογής της νομολογίας El-Yassini στην προς επίλυση διαφορά.

Α — *Η απόφαση El-Yassini*

1. Το περιεχόμενο της αποφάσεως

31. Η από κανονιστικής απόψεως παραπομπή στην υπόθεση El-Yassini περιορίζεται στο άρθρο 40, πρώτο εδάφιο, της συμφωνίας που υπογράφηκε με το Μαρόκο το 1976 [32], σύμφωνα με το οποίο «κάθε κράτος μέλος παρέχει στους εργαζομένους μαροκινής υπηκοότητας, οι οποίοι απασχολούνται στην επικράτειά του, καθεστώς που χαρακτηρίζεται από την απουσία κάθε διακρίσεως βασιζόμενης στην ιθαγένεια σε σχέση με τους ιδίους του υπηκόους, όσον αφορά τους όρους εργασίας και αμοιβής».

32. Το πρόβλημα ενέκειτο στον προσδιορισμό αν προσκρούει στην ανωτέρω διάταξη η άρνηση ανανεώσεως της αδείας διαμονής πολίτη του Μαγκρέμπ στον οποίο χορηγήθηκε η άδεια εισόδου εντός κράτους μέλους και ασκήσεως εκεί μισθωτής δραστηριότητας, οσάκις ο αρχικός λόγος χορηγήσεως του δικαιώματός του διαμονής δεν υφίσταται πλέον κατά τη λήξη του δωδεκάμηνου χρόνου ισχύος της αδείας διαμονής [33].

33. Το Δικαστήριο εξέτασε δύο πτυχές του προαναφερθέντος άρθρου 40, το άμεσο αποτέλεσμά του και το περιεχόμενο της απαγορεύσεως της άνισης μεταχειρίσεως που εμπεριέχει.

34. Ως προς την πρώτη πτυχή, δεν χρειάστηκε να αναπτύξει μακρά συλλογιστική για να αποκλείσει τον αμιγώς προγραμματικό χαρακτήρα της διατάξεως, αναγνωρίζοντας την άμεση εφαρμογή του διότι πληροί τις

32 — Σήμερα, ισχύουσα είναι η προπαρατεθείσα συμφωνία που συνήφθη με την εν λόγω χώρα το 1996.

33 — Σκέψη 23 της αποφάσεως.

απαιτούμενες από τη νομολογία προϋποθέσεις [34], εφόσον καθιερώνει με σαφήνεια, ακρίβεια και κατά τρόπο ανεπιφύλακτο την απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγενείας εις βάρος των Μαροκινών διακινουμένων εργαζομένων, όσον αφορά τους όρους εργασίας και αμοιβής [35].

35. Η δεύτερη πτυχή, περισσότερο βαρύνουσα, απέσπασε την προσοχή του Δικαστηρίου, το οποίο έδωσε τις ακόλουθες εξηγήσεις:

— Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση τους, τα αφορώντα τις άδειες διαμονής εντός χώρας μέτρα δεν τυγχάνουν εφαρμογής επί των υπηκόων των κρατών μελών δεδομένου ότι οι αρχές δεν είναι αρμόδιες να απελαύνουν ή να εμποδίζουν την είσοδο αυτών εντός του εδάφους. Η συγκεκριμένη αρχή του διεθνούς δικαίου συνεπάγεται ότι, όσον αφορά την ισότητα μεταχειρίσεως, η κατάσταση των αλλοδαπών εργαζομένων δεν μπορεί να συγκριθεί με εκείνη των υπηκόων κράτους μέλους [36].

— Η αφορώσα τη συναφθείσα με την Τουρκία συμφωνία νομολογία δεν μπορεί να τύχει εφαρμογής άνευ ετέρου και στη συναφθείσα με το Μαρόκο συμφωνία δεδομένου ότι υφίστανται τόσο ως προς τη διατύπωση όσο και ως προς τους στόχους εκάστης εξ αυτών αισθητές διαφορές [37].

— Επομένως, οι αρχές έχουν τη δυνατότητα να αρνηθούν την ανανέωση της αδείας διαμονής Μαροκινού υπηκόου στον οποίο είχε επιτραπεί η είσοδος στο έδαφός τους και η άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας αν, κατά τη λήξη ισχύος της θεωρήσεως, ο λόγος για τον οποίο του χορηγήθηκε δεν συντρέχει πλέον [38], έστω και αν, με τη συγκεκριμένη απόφαση, ο ενδιαφερόμενος υποχρεώνεται να θέσει τέρμα σε εργασιακή σχέση πριν από τη συμφωνηθείσα με τον εργοδότη λήξη της [39].

— Η λύση θα ήταν διαφορετική αν είχαν αναγνωρισθεί υπέρ του αλλοδαπού δικαιώματα αφορώντα την άσκηση εργασίας ευρύτερα από εκείνα που του είχαν παρασχεθεί σε σχέση με τη διαμονή του [40] και, πριν από τη λήξη

34 — «Η διάταξη μιας συμφωνίας που έχει συναφθεί από την Κοινότητα με τρίτες χώρες πρέπει να θεωρείται ότι έχει απευθείας εφαρμογή, όταν, ενόψει του γράμματός της, καθώς και του αντικειμένου και της φύσεώς της, συνεπάγεται σαφή και συγκεκριμένη υποχρέωση μη εξαρτώμενη, ως προς την εφαρμογή ή τα αποτελέσματά της, από τη θέσπιση οποιασδήποτε μεταγενέστερης πράξεως», προπαρατεθείσα απόφαση Demirel, σκέψη 14· υπό την αυτή έννοια, αποφάσεις της 31ης Ιανουαρίου 1991, C-18/90, Kziber (Συλλογή 1991, σ. I-199, σκέψη 15), και της 16ης Ιουνίου 1998, C-162/96, Racke (Συλλογή 1998, σ. I-3655, σκέψη 31).

35 — Σκέψεις 25 έως 32 της αποφάσεως· βλ. Blázquez Rodríguez, I., «Alcance del principio de no discriminación en cuanto a las condiciones de trabajo y de remuneración de los nacionales marroquíes», *La Ley*, 1999-3, σ. 1994, Melis, B., «Case C-416/96, Nour Eddline El-Yassini v. Secretary of State for the Home Department, Judgment of the European Court of Justice of 2 March 1999», *Common Market Law Review*, τεύχος 36, 1999, σ. 1360, Rogers, N., «Comments on Nour Eddline El-Yassini v. Secretary of State for the Home Department, 2 March 1999 (Case C-416/96)», *European Journal of Migration and Law*, τεύχος 1, 1999, σ. 367 και 368.

36 — Σκέψεις 45 και 46 της αποφάσεως.

37 — Σκέψεις 49 έως 61 της αποφάσεως.

38 — Σκέψη 62 της αποφάσεως.

39 — Σκέψη 63 της αποφάσεως.

40 — Σκέψη 64 της αποφάσεως.

της αδείας εργασίας, δεν είχε γίνει δεκτή η παράταση της ισχύος της, χωρίς η άρνηση αυτή να δικαιολογείται εκ λόγων προστασίας θεμιτού συμφέροντος του κράτους, όπως λόγοι δημόσιας τάξεως, δημόσιας ασφαλείας και δημόσιας υγείας [41], δεδομένου ότι το άρθρο 40, πρώτο εδάφιο, της συναφθείσας με το Μαρόκο συμφωνίας τυγχάνει εφαρμογής καθ' όλη τη διάρκεια ισχύος της αδείας του εργασίας [42].

γερμανικές αρχές χορήγησαν στον M. Gattoussi περιορισμένη άδεια διαμονής και άδεια εργασίας αορίστου χρόνου. Έτσι, του χορήγησαν θεώρηση διαμονής στο γερμανικό έδαφος για βραχύτερη διάρκεια από την αντιστοιχούσα στην άδεια εργασίας του, περιορίζοντας ακολούθως τον χρόνο ισχύος της πρώτης για λόγους μη αφορώντες τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια και τη δημόσια υγεία και υποχρεώνοντάς τον να εγκαταλείψει τη χώρα, απαίτηση που συνεπάγεται την εγκατάλειψη της απασχολήσεως.

2. Η εφαρμογή στην προκειμένη περίπτωση

α) Αρχική εκτίμηση

36. Με την απόφαση El-Yassini κρίθηκε ότι δεν προσκρούουν στη Συνθήκη με το Μαρόκο οι αρμοδιότητες των κρατών μελών να ρυθμίζουν τη διαμονή των αλλοδαπών, εκτός και αν η άδεια εργασίας χορηγήθηκε για διάρκεια μεγαλύτερη από τη χορηγηθείσα για τη διαβίωση εντός της χώρας.

37. Η συγκεκριμένη περίπτωση εμπίπτει στο σύνολό της στην επισημανθείσα εξαίρεση επειδή, αφενός, το άρθρο 64, παράγραφος 1, της Συμφωνίας με την Τυνησία είναι ανάλογο εκείνου που εξετάστηκε στην προπαρατεθείσα απόφαση και, αφετέρου, οι

38. Εν τούτοις, η Γερμανική και η Ελληνική Κυβέρνηση αναφέρονται στις αξιωματικές διαφορές των δύο υποθέσεων από πραγματικής και νομικής απόψεως· κατόπιν αυτού, επιβάλλεται η εξέτασή τους προκειμένου να ελεγχθεί αν αναιρούν την προηγούμενη άποψη.

β) Η σύγκριση των πραγματικών περιστατικών

39. Η υπόθεση του Μαροκινού υπηκόου αφορούσε την ανανέωση της αδείας διαμονής του, υπό την έννοια ότι η άρνησή της συνεπαγόταν τον τερματισμό της εργασιακής σχέσεώς του, στα πλαίσια της οποίας δεν υπήρχε προσδιορισμός της διαρκείας ισχύος της αδείας εργασίας, ενώ εν προκειμένω πρόκειται για την ανάκληση ακριβώς της αδείας εργασίας κατόπιν περιορισμού της διαρκείας της αδείας διαμονής.

41 — Σκέψη 65 της αποφάσεως.

42 — Σκέψη 66 της αποφάσεως, η οποία παραπέμπει στα σημεία 63 έως 66 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Léger.

40. Πάντως, όσον αφορά τη διαμονή, αμφότερες οι εξεταζόμενες περιπτώσεις —η ανανέωση και η ανάκληση— έχουν το αυτό θεμέλιο: την παρουσία εντός της εθνικής επικρατείας. Ολίγον ενδιαφέρει αν η απομάκρυνση από το έδαφος οφείλεται στη μη ανανέωση της θεωρήσεως ή στη μείωση της διαρκείας ισχύος της.

41. Όσον αφορά την απασχόληση, αμφότερες οι περιπτώσεις εξετάστηκαν στην υπόθεση El-Yassini όπου διατυπώνεται ως γενική αρχή ότι σύμβαση συναφθείσα μεταξύ αλλοδαπού και εργοδότη δεν συνεπάγεται την εφαρμογή των κανόνων περί αλλοδαπών, υπογραμμίζοντας την ιδιομορφία της περιπτώσεως όπου η άδεια εργασίας έχει μεγαλύτερη διάρκεια από εκείνη της αδείας διαμονής.

42. Επομένως, καμία από τις διαπιστωθείσες από απόψεως πραγματικών περιστατικών διαφορές δεν απαιτεί διαφορετική μεταχείριση από εκείνη που προκύπτει από την προπαρατεθείσα απόφαση.

γ) Η σύγκριση των νομικών περιστατικών

43. Με την απόφαση της 1ης Ιουλίου 1993 στην υπόθεση Metalsa [43], η επέκταση της ερμηνείας μιας διατάξεως της Συνθήκης σε διάταξη με αντίστοιχη, όμοια ή ακόμα πανομοιότυπη διατύπωση με εκείνη που περιλαμβάνεται σε συμφωνία που συνήψε η Κοινότητα με τρίτη χώρα εξαρτήθηκε από τον επιδιωκόμενο, με εκάστη των διατάξεων αυτών στο πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, σκοπό, ενώ «αποκτά ιδιαίτερη σημασία η σύγκριση των στόχων και του γενικότερου πλαισίου της συμφωνίας, αφενός, και εκείνων της Συνθήκης, αφετέρου».

44. Ο κανόνας αυτός τυγχάνει εφαρμογής επί των αναλόγων διατάξεων που απαντούν σε συμφωνίες της ιδίας φύσεως.

45. Η διατύπωση του άρθρου 64, παράγραφος 1, της συναφθείσας με την Τυνησία συμφωνίας είναι σχεδόν ταυτόσημη με εκείνη του άρθρου 40, πρώτο εδάφιο, της υπογραφείσας με το Μαρόκο συμφωνίας· «οι στόχοι και το γενικότερο πλαίσιο» των δύο συμφωνιών ταυτίζονται επίσης. Επομένως, κατ' αρχήν, τυγχάνουν εφαρμογής επί αμφοτέρων οι εκτιμήσεις του Δικαστηρίου, ιδίως οι αφορώσες το άμεσο αποτέλεσμα, την πρακτική αποτελεσματικότητα και το περιεχόμενο της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.

46. Οι μόνες διαφορές έγκεινται στο ότι το άρθρο 64, παράγραφος 1, επεξέτεινε την απαγόρευση της άνισης μεταχειρίσεως στους όρους απολύσεως [44] και ότι «κοινή δήλωση»

43 — Υπόθεση C-312/91 (Συλλογή 1993, σ. I-3751, σκέψη 11). Αποφάσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 2001, C-63/99, Gloszczuk (Συλλογή 2001, σ. I-6369, σκέψη 49), C-235/99, Kondova (Συλλογή 2001, σ. I-6427, σκέψη 52), C-257/99, Barkoci και Malik (Συλλογή 2001, σ. I-6557), καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση Pokrzeptowicz-Meyer, σκέψη 33.

44 — Το άρθρο 64 της προαναφερθείσας συμφωνίας που συνήφθη με το Μαρόκο το 1996 και ισχύει σήμερα, πανομοιότυπο με το άρθρο 64 της συμφωνίας που υπογράφηκε με την Τυνησία, το πράττει ομοίως.

σχετικά με το άρθρο αυτό προσαρτάται στην τελική πράξη της συμφωνίας με την Τυνησία, σύμφωνα με την οποία είναι αδύνατη η επίκληση του άρθρου αυτού «σχετικά με την απουσία διακρίσεων σε περίπτωση απολύσεως για να επιτευχθεί ανανέωση της αδείας διαμονής» η οποία, όπως και η χορήγηση ή η άρνηση χορηγήσεώς της, διέπεται «μόνο» από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους.

47. Όσον αφορά τη σημασία του συμπληρωματικού αυτού στοιχείου, αρκεί η υπόμνηση του άρθρου 31 της Συμβάσεως της Βιέννης για το δίκαιο των Συνθηκών, της 23ης Μαΐου 1969 [45], σύμφωνα με το οποίο πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι δηλώσεις παρόμοιας φύσεως για την ερμηνεία διεθνούς συμφώνου [46].

48. Παρόμοια προκήρυξη δεν απαντά στη συναφθείσα με το Μαρόκο συμφωνία του 1976, πλην όμως ουδεμία υφίσταται αμφιβολία ότι το Δικαστήριο την είχε κατά νου εκδίδοντας την απόφασή του του 1999 δεδομένου ότι ανάλογη δήλωση παρατίθεται στην τελική πράξη της συμφωνίας του 1996 που αντικατέστησε την προγενέστερη [47].

49. Επί πλέον, ο ερμηνευτικός κανόνας δεν επεκτείνει την απαγόρευση των διακρίσεων στους τρεις παρατιθέμενους στο άρθρο 64, παράγραφος 1, τομείς, ήτοι αυτούς της εργασίας, της αμοιβής και της απολύσεως, η δε δήλωση αφορά μόνο τον τρίτο.

50. Υπό την αυτή λογική εκτιμήθηκε με την προπαρατεθείσα απόφαση η εκπεφρασμένη στην κοινή δήλωση άποψη, εφόσον, αφού προηγουμένως διευκρινίζει ότι δεν απαγορεύεται η άρνηση της ανανεώσεως της αδείας διαμονής αν εξέλειπε ο αρχικός λόγος χορηγήσεώς της, καθιστά άνευ σημασίας το γεγονός ότι το μέτρο αυτό υποχρεώνει τον ενδιαφερόμενο να θέσει τέρμα, πριν από τη λήξη της συναφθείσας με τον εργοδότη του συμβάσεως εργασίας, στην εργασιακή σχέση του εντός του κράτους μέλους υποδοχής» [48].

51. Έτσι, ο επιδιωκόμενος στόχος έγκειται στην αποφυγή οι ατομικές συμβάσεις να εμπλέκουν τις δημόσιες εξουσίες και μάλιστα τα κοινοτικά συμφέροντα [49].

45 — *Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 1155, αριθ. 18232, σ. 331. Μολονότι, σύμφωνα με το άρθρο 1 αυτής, η Σύμβαση εφαρμόζεται στις Συνθήκες μεταξύ κρατών —η Σύμβαση που ρυθμίζει τα των Συνθηκών που συνάπτονται με ή και μεταξύ διεθνών οργανισμών δεν έχει τεθεί ακόμα σε ισχύ— επέχει θέση κατευθυντήριας αρχής δοθέντος ότι κωδικοποιεί αρχές του διεθνούς εθιμικού δικαίου. Βλ. Dienelt, K., «Rechte aus den Europa-Mittelmeer-Abkommen», *Informationsbrief Ausländerrecht*, 2004, σ. 49.

46 — Κατά το άρθρο 91 της προμνησθείσας συμφωνίας με την Τυνησία, εντάσσονται στο κείμενό της «τα πρωτόκολλα 1 έως 5 και τα παραρτήματα 1 έως 7 καθώς και οι δηλώσεις».

47 — Στα πλαίσια της υποθέσεως El-Yassini, ο γενικός εισαγγελέας Léger τις επαναλαμβάνει στο σημείο 57 των προτάσεών του, εφιστώντας την προσοχή ως προς την ύπαρξή τους.

48 — Σκέψεις 62 και 63 της αποφάσεως El-Yassini.

49 — Συμμερίζομαι πλήρως τα όσα εξέθεσε ο γενικός εισαγγελέας Léger με τις προαναφερθείσες προτάσεις του, ο οποίος διευκρίνισε ότι, αν ένα κράτος ήταν υποχρεωμένο να χορηγεί τίτλο διαμονής επειδή κάποιος εργοδότης υπέγραψε με αλλοδαπό σύμβαση, η διάρκεια της οποίας υπερβαίνει εκείνη που παρέσχον οι αρχές, τούτο θα ισοδυναμούσε, καταρχάς, με «αυστηρό περιορισμό των εξουσιών που διαθέτουν τα κράτη μέλη στον τομέα της σχετικής με την εργασία αλλοδαπών πολιτικής [...]» και, επί πλέον, «θα παρείχε σε ιδιώτες το δικαίωμα να ανατρέπουν όλα τα σχέδια που το κράτος αυτό είχε υπόψη όταν κατέστρωνε τη σχετική με την εργασία αλλοδαπών πολιτική του» (σημείο 60 των προτάσεων), ενώ το κράτος αυτό «δεν θα μπορούσε πλέον να διασφαλίζει την προτεραιότητα όσον αφορά την πρόσβαση στις διαθέσιμες θέσεις εργασίας την οποία παρέχει η Συνθήκη [...] στους κοινοτικούς εργαζομένους και την οποία αναγνωρίζει η απόφαση 1/80 σε μικρότερο βαθμό στους Τούρκους εργαζομένους» (σημείο 61 των προτάσεων).

52. Εν προκειμένω, ουδεμία πτυχή συνδεόμενη με τη λήξη εργασιακής σχέσεως ανακύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας. Επομένως, η εφαρμογή της νομολογίας El-Yassini δεν προσκρούει στην προαναφερθείσα δήλωση.

Β — *Άδεια διαμονής «versus» αδείας εργασίας*

53. Εκτιμώ ότι το Δικαστήριο δεν πρέπει να αποκλίνει από τη χαραχθείσα πορεία.

54. Οι άδειες που χορηγεί στους αλλοδαπούς μια χώρα για την είσοδο, διαμονή και εργασία τους στο έδαφός της συνδέονται στενά, μολονότι υπακούουν σε διαφορετικές προϋποθέσεις [50].

55. Υφίστανται πολλαπλές εναλλακτικές λύσεις διατυπώσεώς τους, ποικίλλουσες από την εξατομίκευσή τους, λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενό τους, μέχρι την πρόβλεψη της χορηγήσεως μιας και μόνον αδείας εμπεριέχουσας και τις τρεις [51].

56. Η επιλογή της αυτονομίας συνεπάγεται κατά κανόνα ότι άδεια εργασίας δεν μπορεί να χορηγείται αν ο ενδιαφερόμενος δεν διαθέτει εκ των προτέρων άδεια διαμονής [52] που έπεται της εισόδου, μολονότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αιτήσεις υποβάλλονται και οι άδειες εκδίδονται ταυτοχρόνως. Ομοίως, μπορεί να προβλέπονται ή ενδέχεται αντιθέτως να συμφωνείται ότι διαφέρουν οι επιλεγόμενες λύσεις.

57. Κατ' αρχήν, η αποστολή αυτή, η οποία αφορά την πολιτική σε θέματα αλλοδαπών, εναπόκειται στα κράτη μέλη, τα οποία απολαύουν ευρείας εξουσίας εκτιμήσεως, το περίγραμμα της οποίας διαγράφεται από τις αντίστοιχες εθνικές έννομες τάξεις, από τις αναληφθείσες διεθνώς ευθύνες και από το κοινοτικό δίκαιο.

58. Όσον αφορά το τελευταίο, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τους κανόνες της Ενώσεως όταν η εθνική κανονιστική ρύθμιση έχει επίπτωση επί του ζητήματος, όπως συμβαίνει με την απασχόληση, τομέα εμπίπτοντα σε μία από τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Δεν είναι ανεκτό τα κράτη μέλη να παραβιάζουν, θεσπίζοντας εθνικά μέτρα περί μεταναστεύσεως, τις κοινοτικές αρχές περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και τις διεθνείς δεσμεύσεις που ανέλαβε η Κοινότητα [53].

50 — Τούτο αναγνωρίστηκε, σε σχέση με τους Τούρκους εργαζομένους, με τις αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, C-192/89, Sevince (Συλλογή 1990, σ. I-3461, σκέψη 29), και της 16ης Δεκεμβρίου 1992, C-237/91, Kus (Συλλογή 1992, σ. I-6781, σκέψη 29).

51 — Ο Zuwanderungsgesetz (γερμανικός νόμος περί μεταναστεύσεως) της 30ής Ιουλίου 2004 (BGBl. 2004 I, σ. 1950), ο οποίος τέθηκε σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 2005, ακολουθεί εν μέρει την εναλλακτική αυτή λύση δεδομένου ότι συνήθως η άδεια εργασίας εμπεριέχεται στην άδεια διαμονής.

52 — Όπως προβλέπει το γερμανικό δίκαιο δυνάμει του άρθρου 284 του SGB III και του άρθρου 8 του ArGV.

53 — Η απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1982, 104/81, Kupferberg (Συλλογή 1982, σ. 3641, σκέψεις 11 έως 14), διακηρύσσει την απαγόρευση στερήσεως αποτελέσματος των συμβατικών διατάξεων μέσω εθνικών μέτρων.

59. Με άλλους λόγους, η ανάκληση, η μείωση ή η μη ανανέωση της αδείας διαμονής, καθώς και οι σχέσεις αυτής με την άδεια εργασίας δεν εμπίπτουν επί του παρόντος [54] στο κοινοτικό δίκαιο, εκτός και αν οι πράξεις αυτές θίγουν τις εξουσίες ή τις υποχρεώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο της δικής του μέριμνας, όπως επί παραδείγματι όταν οι εθνικές αρχές μειώνουν τη διάρκεια ισχύος αδείας εργασίας που χορηγήθηκε sine die εξαρτώντας την από την άδεια διαμονής και αγνοώντας τη μεγαλύτερη διάρκεια για την οποία είχε χορηγηθεί η πρώτη, θέτοντας υπό αμφισβήτηση το χορηγηθέν δικαίωμα ασκήσεως μισθωτής δραστηριότητας. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να αποφεύγεται παρόμοια απόλυτη εξάρτηση [55].

60. Το κοινοτικό δίκαιο δεν υποχρεώνει το κράτος μέλος να συνδέει συγκεκριμένα τις άδειες διαμονής και εργασίας στο έδαφός του ούτε να τις χορηγεί σε αλλοδαπό για ορισμένη ή αόριστη διάρκεια, πλην όμως, εφόσον το πράττει, οφείλει να αναλάβει τις συνέπειες. Στην ιδέα αυτή εδράζεται η απόφαση El-Yassini και αναπέμπει στην αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης διότι, ανάλογα με τους όρους εκδόσεως, μία άδεια εργασίας προσδίδει στον δικαιούχο της προσωρινή νομική κατάσταση —εφόσον εξαρτάται από προθεσμία— ή απροσδιόριστη — εφόσον δεν προβλέπεται ημερομηνία λήξεως· στην τελευταία αυτή περίπτωση, η προαναφερθείσα αρχή προσλαμβάνει μεγάλη σημασία.

61. Επί πλέον, η εξάρτηση της θεωρήσεως διαμονής επάγεται αβεβαιότητα ως προς την κατάσταση του ενδιαφερομένου, η οποία εμπλέκεται στη σφαίρα της εργασίας εφόσον περιορίζει τις διατάξεις συναφθεισών συμβάσεων, ιδίως όσον αφορά τη διάρκειά τους.

62. Πάντως, η προβολή των προηγηθεισών σκέψεων στην πραγματικότητα πρέπει να χωρεί κατά τρόπο εύκαμπτο ώστε, αφ' ής στιγμής εκδόθηκε διαρκής άδεια εργασίας, τούτο δεν σημαίνει ότι πρέπει να διατηρείται εσαεί, ενώ οι ρήτρες της πρέπει να τροποποιούνται σε περίπτωση επελεύσεως ενός από τους λόγους στους οποίους αναφέρθηκε ρητώς το Δικαστήριο: δημόσια τάξη, δημόσια ασφάλεια ή δημόσια υγεία. Εντούτοις, στην προκειμένη περίπτωση δεν προκύπτει ότι οι γερμανικές αρχές επικαλέστηκαν την προστασία ενός των ανωτέρω θεμιτών συμφερόντων [56].

54 — Μετά τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ 1992, C 191, σ. 1) και υπό την ώθηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που συνήλθε στο Tampere (Φινλανδία) στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, εγκαινιάσθηκε η πορεία εγκαθιδρύσεως κοινής μεταναστευτικής πολιτικής, σύμφωνα με την οποία η είσοδος, η κυκλοφορία και η διαμονή των αλλοδαπών εντός των κρατών μελών εξαρτάται από ενιαίους παράγοντες κοινοτικής προελεύσεως. Το αποτέλεσμα της ανωτέρω ωθήσεως είναι η οδηγία 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες (ΕΕ 2004, L 16, σ. 44).

55 — Την πρόταση αυτή συμμερίζεται και ο Rittstieg, H., «Gerichtshof der Europäischen Gemeinschatten, Urteil vom 2.3.199 — Rs. C-416/96 (El-Yassini)», *Informationsbrief Ausländerrecht*, 1999, τεύχος 5, σ. 222· κατά της απόψεως αυτής, βλ. Gutmann, R., «Europarechtliches Diskriminierungsverbot und Aufenthaltsrecht», *Neue Zeitschrift für Verwaltungsrecht*, 2000, τεύχος 3, σ. 282, ο οποίος δεν αντιλαμβάνεται πώς η άδεια διαμονής εξαρτάται από την άδεια εργασίας και όχι το αντίστροφο. Ο Melis B., στον οποίον προαναφέρθηκα (σ. 1362 επ.), εφιστά την προσοχή επί της συνοχής που επιβάλλεται σε αμφότερες τις μορφές αδείας.

56 — Κατά τη συζήτηση ακροατηρίου, σε απάντηση επί ερωτήσεως που διατυπώθηκε συναφώς, η εκπρόσωπος της Γερμανικής Κυβερνήσεως αρνήθηκε ότι υπήρξε οποιαδήποτε μνεία ενός των λόγων αυτών.

VI — Πρόταση

63. Σύμφωνα με τις προηγηθείσες σκέψεις, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει από κοινού στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το Verwaltungsgericht Darmstadt, αναγνωρίζοντας ότι:

«Προσκρούει στο άρθρο 64 της Ευρωμεσογειακής Συμφωνίας περί συνδέσεως μεταξύ των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και των κρατών μελών της, αφενός, και της Δημοκρατίας της Τυνησίας, αφετέρου, η οποία υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 17 Ιουλίου 1995 και εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα με την απόφαση 98/238/ΕΚ, ΕΚΑΧ, του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 26ης Ιανουαρίου 1998, το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος στερεί αποτελέσματος, λόγω της μειώσεως της διαρκείας ισχύος της αδείας διαμονής, την άδεια εργασίας απεριορίστου χρόνου που χορήγησε σε Τυνήσιο πολίτη, χωρίς τούτο να δικαιολογείται εκ λόγων προστασίας θεμιτού συμφέροντος του κράτους, όπως είναι οι λόγοι δημόσιας τάξεως, δημόσιας ασφαλείας και δημόσιας υγείας.»